

Jobb sorsra érdeemes romok a Káli-medencében

Közel egy évtizede olvastam egy kiadványt Veszprém megye középkori templomairól.¹ Eből megtudható, hogy többségük a helyreállítás nyomán jó állapotban volt, és a romok közül is sokat konzerváltak. E könyv szerint a megyében így is 23 elhanyagolt templom-, illetve kolostorrom található, közülük öt – a sóstókáli, a kisörsi, a kisaludi, a kerekikáli és a töttöskáli – a sokat látogatott Káli-medencében. Ugyan nem templomrom, de a püspöki Palotarom állapota is hasonló az előzőekéhez a szentbékállai temetőtől nyugatra. Alig van elfogadható magyarázat arra, miért éppen ezek maradtak ki a helyreállításból, hogy ebben a csodálatos környezetben egyetlen előbb említett rom környékén sem folyt ásatás, de egy kivétellel még minimális állagmegóvás sem.

A töttöskáli templomban a XIX. században még miséztek, aztán erősen pusztulásnak indult. A földprivatizáció következtében magántulajdonba került (hogy történhetett?), aztán

A töttöskáli templomrom

---

¹ Gondos Béla–Horváth Zoltán György: A Balatontól a Bakonyig. Veszprém megye középkori templomai. Romanika Bt., Budapest, 2005.

a tulajdonos, miután neki kellett volna gondoskodnia az állagmegóvásról, átadta a községnek. A község fáradozása eredményeként 2014-ben központi költségvetéssel megtörtént a falak állagmegóvása, de műemléki kutatásra – pénzhiányra hivatkozva – nem került sor. A lehullott kövekből egyetlen darabot sem lehetett elmozdítani! A főbejárat, a megtámasztó zsaluzat miatt pedig kimondottan csúnyára sikeredett.

Megbocsáthatatlan, hogy mindenki szeme láttára engedték széthordani a Kerekikál templomát, holott hatvan éve még vincellérek lakták. Úgy tudom, e templomrom még mindig magántulajdonban van. Nem tárták fel a Kereki-dombon levő földvár maradványait sem, noha valószínű, hogy itt tanyázott valaha Kál horka.

Nem történt egyetlen kutató kapavágás sem, hogy bizonyosságot szerezzenek arról, vajon a Szentbékállai határában fekvő Körtvélyesi-dűlő valóban római lakóházak maradványait rejt-e. Pedig minden korábbi gazda, akinek birtoka volt e területen, ha kicsit mélyebbre eresztette az ekéjét szántáskor, téglá-, cserép- és egyéb töredékeket talált. Más bizonyítékok is vannak: a szentbékállai Jókai u. 1 számú ház oldalfalában be van építve egy sírkőtöredék, az ugyanehhez tartozó pajta oromfalában egy másik sírkőtöredék látható, ennek a töredéknek a másik fele pedig a Helytörténeti Múzeumot gazdagítja. Írás szól arról, hogy a Körtvélyesi-dűlőben szarkofágot is találtak, igaz, ennek nyoma veszett.

Azt gondolná az ember, hogy ennyi tény birtokában legalább érdemes volna feltérképezni a római település körvonalait, mert ma még azt sem tudjuk bizonyosan, hogy mekkora volt. Talán egy lézeres légi felvétel ezt könnyen kideríthetné. Az egyáltalán nem valószínű, hogy itt a jövőben egy gigantikus beruházás kezdődne, amiért régészeti feltárást kellene végezni.

A közelmúlt infrastrukturális beruházásai ugyan áthaladtak e területen: víz-, gáz-, csatornavezeték. Ez utóbbi munkálatai során a kivitelező bejelentette az előkerült falmaradványokat a veszprémi megyei múzeumnak. A helyszínrre érkező szakemberek megállapították, hogy valóban római kori településen halad át a lefektetett vezeték – de a folytatásról szó sincs!

Vajon kinek kellene kezdeményezőleg fellépni a feltárást illetően? A veszprémi múzeumnak? A Balaton-felvidéki Nemzeti Parknak? A helyi polgármestereknek? Esetleg civileknek? Mindenkinek együtt? Na, de milyen szervezethez? Van ma a műemlékeknek igazi gazdája?

Évekkel korábban a *Népszabadság*ban és a megyei újságban egy hasonló olvasói levelet már közreadtam, de reakció nem érkezett.

Nagyon szomorú ez a helyzet, mert sok mindenre kerül pénz (mindenki tudja, miről beszélek), nagyon szép szavak hangzanak el a múlt megbecsüléséről, de amikor konkrét feladat megoldásáról van szó, az „illetékesek” széttárják a kezüket.

Sajnos a romok tovább pusztulnak, s ha változás nem lesz, néhány évtized múlva magától is megoldódnak a problémák és akkor legalább nem kell semmit sem helyreállítani.

A földmunkák során előkerült római kori anyagból szép összeállítás látható a szentbékállai Helytörténeti Múzeumban.

Oltárcki Ferenc

